

Voorstelling Hulp

Michiel van der Velden

Samen met theater Frascati en de thema-afdeling Internationale Samenwerking van D66 organiseerden we op 15 juni 2016 de theatervoorstelling ‘Hulp’ in het Landelijk Bureau van GroenLinks, met aansluitend een discussie over dilemma’s in de hedendaagse ontwikkelingssamenwerking.

Over de voorstelling:

“Vijftig jaar lang bestuurde de oudtante van Anoeke Nuyens de stichting Auxilium (Latijn voor hulp). Sinds de oprichting in de jaren zestig, ondersteunt de stichting diverse medische projecten in Afrika. Nu oudtante te oud is geworden, erft Anoeke de stichting, en krijgt daarmee de verantwoordelijkheid over de besteding van een half miljoen euro op jaarbasis. Wat te doen met deze erfenis? Welke koers is de juiste?

Met deze reizende voorstelling gaat Anoeke op bezoek bij organisaties die rechtstreeks met dit thema te maken hebben: NGO's, politieke partijen, maatschappelijk verantwoorde ondernemingen, kerkelijke gemeenschappen en goede doelen. Het doel: van gedachten wisselen over de vragen die de voorstelling oproept, zowel met elkaar als met Anoeke Nuyens, die tegelijkertijd ook collega is. Kunnen we als maatschappelijk middenveld een antwoord geven dat verder strekt dan de stroom kritiek die de afgelopen jaren, van zowel binnen als buiten, op de sector is afgekomen? Zijn we in staat een (politiek of utopisch) statement te formuleren, over het grotere verhaal van medemenselijkheid in de 21ste eeuw?” (Frascati)

Herkenbaar verhaal

Na de voorstelling volgt een levendige discussie over de vragen waarop theatermaker Anoeke Nuyens een antwoord zoekt met deze tour langs verschillende organisaties. Om zinvol kleine stappen te zetten, is een overtuiging nodig dat die onderdeel zijn van iets groters. Binnen welk groter verhaal en welke visie passen particuliere initiatieven als die van Stichting Auxilium? Wat is een “nieuw koord voor de kralenketting” nu het katholieke geloof van Anoeke's oudtante dat niet meer is?

Onder leiding van theatermaker Michiel Bakker gaat het publiek daarover in gesprek. In zekere zin krijgt het publiek daarmee de rol van de vroegere ‘katholieke klankbordgroep’ van de oudtante.

Veel deelnemers aan de discussie vinden het verhaal erg herkenbaar. Met name de twijfels over waar precies de grens ligt tussen hulp geven en afhankelijk maken. Uit de reacties blijkt dat veel bezoekers van de voorstelling ervaring hebben met ontwikkelingsprojecten en heel gepassioneerd zijn over de mensen en landen die daarbij betrokken zijn.

Afrikanen zelf

Een oplossingsrichting die veel naar voren komt, is meer verantwoordelijkheid en eigenaarschap leggen bij de mensen ‘daar’ (in ontwikkelingslanden) zelf. Bij de armen zelf ter plaatse, maar ook de rijkere en hoger opgeleiden uit andere delen van het land. De uit het betreffende gebied afkomstige diaspora in Westerse landen kan mogelijk een ondersteunende rol hebben.

Hierbij moet wel opgemerkt, dat dit makkelijker gezegd is dan gedaan. Zeker als er, zoals in de casus van de voorstelling, een cultuur van afhankelijkheid is ontstaan (“we hebben blanken nodig”) of er een complexe post-conflictsituatie is met verschillende rivaliserende stammen.

Het breed onderschreven belang van meer vraaggestuurd werken en mensen meer zelf laten bedenken wat nodig is, staat voor ontwikkelingsorganisaties vaak nog wel op gespannen voet met de Nederlandse hulp- en handelsagenda's, die een dwingend kader geven voor de subsidieverlening. Het is goed dat deze voorstelling de discussie daarover weer op gang brengt en het zou goed zijn als die nog breder zijn weg vindt in de politiek.

Meer wederkerigheid

“Niet zomaar geven” is eveneens een veel terugkomende suggestie vanuit de zaal. Hoe

lastig dat ook kan zijn als je oog in oog komt met schrijnende armoede. Geef mensen niet alleen noodhulp, maar vooral de kennis en middelen om zelf inkomsten te generen, zodat de hulp tijdelijk kan zijn.

Microkredieten en revolverende fondsen kunnen daarvoor goede financieringsvormen zijn en coöperaties een goede organisatievorm. Solidariteit en wederkerigheid (tegenprestatie) zijn daarbij centrale begrippen, evenals dialoog en een gelijkwaardige relatie (in plaats van alleen maar “iets goeds doen voor”).

Hoewel in de praktijk niet strikt te scheiden, kan het voor het denken goed zijn om onderscheid te maken tussen twee soorten hulp. Enerzijds meer structurele hulp gericht op het versterken van de lokale economie en het bouwen aan een duurzame toekomst. Anderzijds meer humanitaire hulp om direct de grootste noden weg te nemen.

Eerlijk speelveld

Natuurlijk komt in dit politieke gezelschap ook de rol van de overheid aan de orde. In ontwikkelingslanden is een sterke inzet op goed bestuur en een betrouwbare rechtstaat nodig. Dat vraagt om sterke maatschappelijke organisaties en mondige burgers. Mensen moeten goed geïnformeerd worden en bestuur moet transparant zijn; inwoners moeten weten waar ze recht op hebben en kunnen zien waar het overheidsgeld naartoe gaat. In rijke landen en wereldwijd moet er evenzeer nog veel gebeuren om tot een eerlijk speelveld voor ontwikkeling te komen met een echt coherent beleid. Zo moet het financiële systeem op de schop, de belastingontwijking en -ontduiking van multinationals aangepakt, de internationale handel eerlijker en de toegang tot medicijnen beter. Voor meer publiek draagvlak moeten we bovendien het populaire maar onterechte beeld bestrijden dat hulp niet helpt. Goede samenwerking van ontwikkelingsorganisaties is daarbij essentieel en gelukkig gebeurt dat al veel.

Samenhangend beleid

De samenhang van ontwikkelingssamenwerking met andere beleidsterreinen is een terugkerend thema. Gezien het zeer actuele vluchtelingenvraagstuk, blijft het belang van ontwikkeling voor het voorkomen en beperken van vluchtelingenstromen niet onbesproken. Een van de aanwezigen pleit ervoor om in het volgende kabinet geen minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking meer te hebben, maar een minister voor Migratie, Integratie en Ontwikkeling.

Hoewel er kritiek is op de koppeling van hulp en handel, zijn er ook positieve geluiden over, omdat juist handel veel kansen kan bieden voor ontwikkeling. Dan is het echter wel een voorwaarde dat ontwikkeling niet ondergeschikt is aan handel. Niet alleen de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven moeten centraal staan, maar vooral de belangen van ontwikkelingslanden en het bevorderen van lokale bedrijvigheid daar.

Geslaagde avond

De dertig deelnemers aan de avond kunnen terugkijken op een inspirerende voorstelling, die op een bijzondere manier fundamentele vragen over ontwikkelingssamenwerking in een nieuw licht stelt. Met daarna een levendige discussie die nog geen definitieve antwoorden gaf, voor zover dat al mogelijk is, maar in ieder geval wel wat richtingen en belangrijke aandachtspunten.

Het was bovendien een geslaagd experiment met een andere, theaterle vorm voor een bijeenkomst en een hernieuwde samenwerking met een andere politieke partij. Dat smaakt zeker naar meer en bij de borrel na afloop ontstaan al eerste ideeën voor vervolgvacanties.

Meer informatie over de voorstelling:

<https://www.frascatitheater.nl/content/hulp-tour-2-0>